

Naturvärdesinventering, Sparremansbacke

Ursula Zinko, Zinkonsult 2023 06 30

Om dokumentet

I detta dokument presenteras resultatet från den naturvärdesinventering som genomförts vid Sparrmansbacke, Hammarbyhöjden, Stockholms stad. Dokumentet ska fungera som kunskapssammanställning och vägledning i den fortsatta detaljplaneprocessen.

Följande person har medverkat i inventeringen:

Ursula Zinko – inventering, bedömningar och rapport. Disputerad ekolog och senior konsult med expertis inom naturvärde och artskydd.

Ursula är verksam vid Zinkonsult AB.

Slutversion 2023-06-30

Zinkonsult på uppdrag åt Bergsundet.

Naturvärdesinventering inför detaljplan för uppförande av bostäder i Bergsundets regi.

Utredningen har genomförts under tiden september-november 2022 samt juni 2023.

Omslagsbild: Foto av området norr om Sparrmansvägen, där tallar och ekar präglar naturinslaget.

Kartor © Lantmäteriet, Ordernr 5009486.

Innehåll

Innehåll	1
Inledning	2
Bakgrund	2
Syfte med en naturvärdesinventering	2
Metodik	3
Naturvärdesinventering	3
Naturvärden	5
Översiktlig beskrivning av området.	5
Naturvärden i området.....	6
Skyddad natur och omgivande naturvärden	8
Arter	10
Fridlysta arter	10
Andra naturvårdsintressanta arter.....	11
Invasiva arter	12
Effekt av planerad exploatering	14
Förslag på åtgärder	14
Samlad bedömning	17
Källor	19
Litteratur	19
Övrig geografisk information.....	19
Bilaga 1	21
Naturvärdesobjekt	21
1) Hällmarkstallskog	21
2) Parkmiljö med tallar.....	23
3) Litet bestånd blandskog	25

Inledning

Bakgrund

I arbetet med framtagande av detaljplan för uppförande av nya bostadshus norr och söder om Sparrmansvägen, Hammarbyhöjden i Stockholms stad, lyftes behovet av att utföra en naturvärdesinventering. Zinkonsult fick detta uppdrag och utförde inventeringen den 6e oktober 2022. Resultatet av naturvärdesinventeringen presenteras i denna rapport och kommer användas i den fortsatta processen inför antagandet av detaljplan.

Syfte med en naturvärdesinventering

Syftet med att genomföra en naturvärdesinventering är att identifiera områden med naturvärden i det aktuella området. Med naturvärde avses betydelse för biologisk mångfald. Det är viktigt att avgränsa de områden i landskapet som är viktiga för biologisk mångfald. Dessa områden behöver dokumenteras och naturvärdesbedömas.

Metodik

Naturvärdesinventering

Naturvärdesinventeringen har gjorts enligt svensk standard SS 199000:2014 (SIS Swedish Standard Institute 2014) med ambitionsnivån *detalj* på fältinventeringen med tilläggen:

- Naturvärdesklass 4
- Värdeelement
- Detaljerad redovisning av artfynd

Detta innebär följande:

- Ambitionsnivån *detalj* innebär att naturvärdesobjekt ned till en storlek av 10 m² har eftersökts och kartlagts.
- *Naturvärdesklass 4*. På den geografiska skalan som uppdraget omfattar och eftersom det rör planområde inkluderades NVI klass 4, vilket är områden som bedöms ha ett visst naturvärde.
- *Värdeelement* innebär att olika strukturer eller element som till exempel äldre träd har kartlagts.
- *Detaljerad redovisning av artfynd* innebär att fynd av skyddade arter och andra naturvårdsintressanta arter har eftersökts och redovisas i kartor och att Bergsundet kommer att få shp-fil med koordinaterna för fynden.

Naturvärdet har bedömts i fyra naturvärdesklasser (1, 2, 3 och 4):

- Naturvärdesklass 1 Högsta naturvärde – störst positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 2 Högt naturvärde – stor positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 3 Påtagligt naturvärde – påtaglig positiv betydelse för biologisk mångfald
- Naturvärdesklass 4 Visst naturvärde – viss positiv betydelse för biologisk mångfald

Området besöktes i fält 2022-10-06. Bedömningarna grundar sig på slutsatser från fältbesök och annan tillgänglig kunskap om området. Kunskap om området har inhämtats från Skogsdataportalen, Skogens pärlor, Våtmarksinventeringen, Naturvårdsverket, historiska kartor på www.kartbild.com, Länsstyrelsens karttjänster och Artportalen.

Naturvärdesinventeringen omfattar samtliga naturmiljöer i inventeringsområdet.

Naturvärdet har bedömts utifrån bedömningsgrunderna art och biotop. Vid bedömning av artvärdet har även skyddsklassade arter (arter som enligt ArtDatabankens riktlinjer bör hanteras med sekretess) tagits hänsyn till.

Samtliga fynd av naturvårdsarter har enligt metodiken och utifrån avtal med Artdatabanken rapporterats till Artportalen.

I naturvärdesbedömningen ingår att bedöma om naturmiljön i respektive objekt utgör Natura 2000-naturtyp. Det är endast ett sätt att beskriva naturmiljön och dess kvalitet och innebär inte att det är ett skyddat område. Bedömningen av Natura 2000 kvalitet har genomförts med Naturvårdsverkets vägledningar för de naturtyper och arter som ingår i EU:s naturvårdsdirektiv och som förekommer i Sverige (Naturvårdsverket 1997).

Naturvärden

Översiktlig beskrivning av området.

Inventeringsområdet omfattar cirka 6,7 hektar och består av två olika områden, separerade av Sparrmansvägen i Hammarbyhöjden (figur 1). Omgivande landskap är urbant, domineras av flerbostadshus med små grönområden mellan husen. Hammarbydepån ligger cirka 400 meter sydväst om inventeringsområdet. Globenområdet ligger cirka 700 meter väster om området.

Närmaste, lite mer sammanhängande grönområden, ligger cirka 200 meter norrut på Galgbacken och Sjöstadshöjden ligger cirka 400 meter norrut från inventeringsområdet. Dessa grönområden sträcker sig österut ända till Nackareservatet i öster. På Sjöstadshöjden planeras nu även byggnation av bostadshus.

Naturen inom inventeringsområdet och även i omgivande landskap präglas av hällmarker där tall och ek dominerar. Inom vissa områden dominerar hällmarkstallskogar medan det i andra områden framför allt är blandskogar av ek och tall. I svackor och slänter ner från hällmarkerna kan även annan lövskog förekomma, både med ädellövträd och triviallöv.

Figur 1. Inventeringsområde vid Sparrmansvägen där nya flerbostadshus planeras.

Naturvärden i området

I det inventerade området identifierades tre naturvärdesobjekt (figur 2). Två bedöms ha naturvärdesklass 3, påtagligt naturvärde, medan det tredje bedöms ha naturvärdesklass 4, visst naturvärde. Naturvärdesobjekt A är en hällmarkstallskog med påtagligt naturvärde, klass 3. Objekt B är en parkmiljö med gamla tallar som har visst naturvärde, klass 4. Söder om Sparmansvägen ligger objekt C som utgör en öppen hällmark omgiven på sluttningarna av en blandskog av främst tall och ek med påtagligt naturvärde klass 3. Delar av inventeringsområdet ligger i ett område som är utpekad som tallvärdetrakt av Länsstyrelsen i Stockholms län (figur 2), vilket innebär att området hyser relativt många tallar, inklusive lite äldre tallar och därför kan det finnas arter, framför allt insekter som är knutna till äldre tallar.

Inom området finns inga klass 1 – *Särskilt skyddsvärda träd* som kräver samråd med Länsstyrelsen om de påverkas. Skyddsvärda träd finns med i bedömningen av naturvärdesobjekten och enstaka gamla tallar finns i naturvärdesobjekten. För storlek på träden och deras placering se rapport från Ekologigruppen (2022).

Figur 2. Det finns tre naturvärdesobjekt i inventeringsområdet. Tallvärdena är påtagliga i alla objekten. Det finns också några äldre ekar samt senvuxna ekar på hällmark, så kallade krattekar.

Värdeelement

Det finns flera värdeelement inom inventeringsområdet. Dessa utgörs främst av döda, stående träd. En högstubbe av en ek som står i södra kanten av naturvärdesobjekt 1 är det mest framträdande värdeelementet (figur 3). Den står vid nederkanten av en låg brant som löper längs med södra kanten av naturvärdesobjekt 1. Branten som är sydvänd, utgör i sig också ett värdeelement. Branten blir uppvärmd av solen på sommaren och ger ett varmt klimat, vilket kan gynna vissa växter och insekter. Övriga värdeelement utgörs av stående, döda träd samt en tall med vedblotta. I övrigt är det stor brist på död ved i området.

Figur 3. Det finns några värdeelement i form av döda träd. En nydöd medelålders tall till vänster i bild samt en högstubbe av ek som står nedanför en låg brant i naturvärdesobjekt 1. Några klena nydöda, stående tallar ses i mitten av bilden. Dessa är lite för klena för att räknas till värdeelement men har ett visst naturvärde.

Skyddad natur och omgivande naturvärden

Inventeringsområdet omfattar ingen skyddad natur. Det finns inte heller någon skyddad natur eller natur med utpekade naturvärden i närheten av inventeringsområdet (figur 4).

Närmaste skyddade natur är naturreservaten Nackareservaten och Årstaskogen som ligger cirka 1 kilometer nordost respektive nordväst om inventeringsområdet (figur 4).

I övrigt finns inga naturområden med högre naturvärden i närheten av inventeringsområdet. I avsnittet Källor under Övrig geografisk information ses vilka typer av naturvärden som har eftersökts, men som inte finns i närområdet.

Figur 4. Cirka 1 km nordost respektive nordväst om inventeringsområdet börjar Nackareservatet respektive reservatet Årstaskogen.

Det finns dock en utpekad tallvärdetrakt inom området (figur 2), vilket framkommer i GIS-skikt framtagna av Länsstyrelsen i Stockholms län inom arbetet med grön infrastruktur. Som tidigare nämnts finns det gott om tall inom inventeringsområdet.

Det har gjorts analyser av spridningssamband vad gäller arter beroende av barrskogsmiljöer respektive ädellövskogsmiljöer (Ekologigruppen 2021). Svartmes har använts som modellart för att studera spridningsmöjligheter för arter beroende av barrskog. Skalbaggsarten brun guldbagge har använts som fokusart för att studera motsvarande spridningsmöjligheter i ädellövskog.

Spridningsanalysen gällande barrskogsmiljöer visar att det aktuella området Sparrmansbacke ligger just på gränsen mellan ett område som har ett starkt spridningssamband och i söder övergår till ett område med svagt spridningssamband (Ekologigruppen 2021). Inventeringsområdet norr om Sparrmansbacke är också utpekad som ett *Övrigt viktigt område* för barrskogsarter. Ett sådant område har ett visst värde, även om det inte är ett mycket värdefullt barrskogsområde. Detta bekräftas av naturvärdesinventeringen eftersom det växte relativt rikligt med tallar i området (figur 5) som bedömdes ha naturvärdesklass 3, och inte en högre naturvärdesklass.

För ädellövskog ligger det aktuella inventeringsområdet inom ett område med svagt spridningssamband. Inventeringsområdet utgör inte heller någon viktig ädellövsmiljö i sig (Ekologigruppen 2021).

Figur 5. Naturvärdesobjekt 1, norr om Sparrmans-vägen, har gott om tallar där flera är nära gamla och enstaka tallar är gamla.

Arter

Nedan beskrivs vilka fridlysta och andra naturvårdsintressanta arter som finns inom inventeringsområdet.

Fridlysta arter

Alla vilda fåglar är skyddade enligt artskyddsförordningen, se faktaruta om Artskyddsförordningen nedan. De fåglar som noterades var ringduva, nötskrika och blåmes, alla i objekt 3, söder om Sparrmansvägen. Alla dessa tre fågelarter är mycket vanliga och klassade som livskraftiga (www.artfakta.se, 2022-11-22). Se faktaruta om rödlistan nedan. Just nu råder en oklarhet vilka fridlysningsbestämmelser som gäller vilda fåglar. Blåmes, nötskrika och ringduva är dock så pass vanliga fågelarter att deras bevarandestatus på lokal, regional eller nationell nivå inte kommer påverkas av att inventeringsområdet tas i anspråk för byggnation av flerbostadshus.

Inga andra fridlysta arter finns rapporterade tidigare inom eller i närområdet utanför inventeringsområdet.

Tidpunkten för inventeringen, nämligen början av oktober, är inte en lämplig tidpunkt för fågelinventering. Vår bedömning är att fler fågelarter nyttjar området under vår och sommar. Inventeringsområdet har inte särskilt utpekade värden för fåglar och bedöms inte vara av specifik betydelse för någon vild fågelart.

ARTSKYDDSFÖRORDNINGEN

De regler som anger vilka arter som är fridlysta finns i artskyddsförordningen (2007:845). Artskyddsförordningen införlivar EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv i svensk lagstiftning. Till förordningen hör två listor med arter, bilaga 1 och 2. Alla växt- och djurarter som är betecknade med bokstaven N eller n i förordningens bilaga 1, samt alla växt- och djurarter i bilaga 2 är fridlysta. Dessutom är alla vilda fågelarter fridlysta.

För växtarter innebär fridlysningen att man inte får plocka, gräva upp eller på annat sätt ta bort eller skada de fridlysta växterna. För djurarter innebär fridlysningen att man inte får döda, skada eller fånga de fridlysta djuren. Fridlysningen av fåglar gäller även deras ägg och bon. De fridlysta djurarterna i bilaga 1 har även ett starkare skydd som innebär att man inte får störa djuren, eller skada deras fortplantningsområden eller viloplatsen.

RÖDLISTAN

Rödlistan är en redovisning av arters relativa risk att dö ut från Sverige. Även vanliga arter kan bli rödlistade om deras populationer minskar kraftigt. Den svenska rödlistan tas fram av Artdatabanken enligt internationella kriterier och revideras vart femte år. Den nu gällande rödlistan publicerades 2020.

Rödlistan är uppdelad i sex olika kategorier. Förkortningarna i parentes används oftast och motsvarar klassernas engelska begrepp: kunskapsbrist (DD), nationellt utdöd (RE), nära hotad (NT), sårbar (VU), starkt hotad (EN) och akut hotad (CR). Om arterna inte bedöms falla inom någon av dessa kategorier anses arten vara livskraftig (LC).

Andra naturvårdsintressanta arter

I norra delen av naturvärdesobjekt 3 växte korallticka (figur 2, 6) alldeles vid basen av en grov oxel med 0,48 meters diameter i brösthöjd. Korallticka^{NT} är klassad som nära hotad. Denna svamp är en signalart som visar på gamla ekar och lövskogsområden med högre naturvärden. I Sverige är korallticken endast känd att växa vid basen på gamla, levande eller döda ekar. Den kan också växa på dolda rötter av ek i marken och därigenom växa flera meter från ekstammen. Det är möjligt att det finns en rot av ek dold i marken alldeles intill oxeln eftersom det fanns gott om ekar i objektet. I andra europeiska länder är det också känt att korallticka växer på andra lövträd.

NATURVÅRDSART

Naturvårdsarter är arter som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald.

Naturvårdsarter är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter för Natura 2000-naturtyp, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. Begreppet naturvårdsarter har lanserats av ArtDatabanken som ett verktyg vid naturvärdesbedömning.

Figur 6. Korallticka hittades i naturvärdesobjekt 3. Den är beroende av ekar, vilket det finns gott om i objektet.

Figur 7. Spärroxbär är en invasiv art som är mycket kraftigt expansiv. Sprider sig från trädgårdar och parker, ofta med fåglars hjälp.

I objekt 3 hittades också kärleväxter som gråfibbla, kungsljus, äkta johannesört och kärleksört som växer på mager mark med mycket ljusinstrålning. Äkta johannesört är en ängsväxt men kan liksom de andra arterna också växa på hällmark. Dessa arter kan ses vara naturvårdsarter men har ringa signalvärde och visar främst att det är ett område med god solinstrålning och sparsamt med näringsämnen i marken.

Invasiva arter

Invasiva arter har ökat kraftigt de senaste åren. Antal arter som kommer lyckas etablera sig i landet ökar också med stigande temperaturer, både på land och i vatten. Invasiva, främmande arter konkurrerar ut inhemska arter och ibland har de även andra effekter som leder till mer direkta problem för människan.

Inom inventeringsområdet hittades i både naturvärdesobjekt 1 och 3 spärroxbär (*Cotoneaster divaricatus*, figur 7). Det är en buske som har mycket hög risk för

invasivitet (www.artfakta.se, 2022-11-20). Den har en beräknad genomsnittlig expansionshastighet på nästan 500 m per år. Spärroxbär har sitt ursprung i Kina, men har spritt sig till Sverige via trädgårdsodling.

Spärroxbär växer ofta på torra till friska hållmarker, precis sådana marker som inventeringsområdet består av. Den kan också växa på alvar, sand, i glesa barrskogar och inte minst i urbana miljöer. Den har spritt sig från trädgårdar och parker, ofta med hjälp av fåglar. Eftersom spärroxbär producerar stora mängder bär som dessutom sitter kvar långt in i vintersäsongen utgör den en födokälla för fåglar som äter bär och som därigenom hjälper till att sprida fröna.

Effekt av planerad exploatering

Bedömningen nedan är baserad på situationsplanerna daterade 2022-09-01. Enligt situationsplanerna kommer naturvärdesobjekt A och C påverkas direkt genom att deras yta minskar. Naturvärdesobjekt B kommer att påverkas indirekt genom att dess förbindelse med skogsområdet i sydost (naturvärdesobjekt A) kommer att försvinna då det området ska bebyggas.

Delar av inventeringsområdet som kommer tas i anspråk av byggnationen är utpekade som tallvärdetrakt (figur 2), vilket innebär att livsmiljö för arter knutna till tall och barrskog kommer att minska. Inventeringsområdet ligger i utkanten av det område som enligt Ekologigruppens analys (2021) är utpekade att ha ett starkt spridningssamband för barrskogsarter. Att uppföra bebyggelse enligt plan kommer att få viss negativ effekt på spridningen av barrskogsarter.

Inventeringsområdet ligger inom ett område som endast är utpekade att ha ett svagt spridningssamband för arter beroende av ädellöv (Ekologigruppen 2021). Att bebygga delar av det inventerade området enligt plan skulle därför ha en liten negativ påverkan på arter som behöver ädellövskogar.

Förslag på åtgärder

Den främsta konsekvensen av detaljplanen är förlust av livsmiljö för både barrskogs- och ädellövsarter. För att undvika skada på naturmiljö och arter har Naturvårdsverket tagit fram en arbetsprocess som de kallar skadelindringshierarkin. Genom att arbeta enligt skadelindringshierarkin kan Stockholm Stad visa att de tar hänsyn till naturmiljö och biologisk mångfald. Enligt den arbetar man i olika steg:

- 1 – undvik skada genom lämplig placering
- 2 – använd olika skadebegränsande åtgärder för att minimera den skada som inte kan undvikas
- 3 – återställ skada som uppkommit.

Ekologisk kompensation ska vidtas först efter det att rimlig hänsyn tagits för att undvika, minimera och återställa negativa effekter av en exploatering.

Nedan ges förslag på åtgärder som delvis går att inordna i ovan nämnda steg:

Undvika

Undersök om det går att lokalisera nya byggprojekt på redan i anspråktagen mark men som inte används längre, till exempel före detta industrimark, ruderatmark etc.

Minimera

- Gynna tallvärdena i området. Se till att spara så många tallar som möjligt. Se också till att skydda de träd som sparas från skador under byggnation. Ett förslag är att det i planbeskrivningen skrivs in att det är just tallvärden som ska gynnas inom planen och att en trädplan läggs upp så att nya tallar (*Pinus sylvestris*) planteras inom planområdet med syftet att dessa ska kunna få utvecklas till äldre träd.
- Använd de tallar som ändå tas ner som faunadepåer. Det vill säga att stammarna (kan vara sågade i längder på 6-8 meter) läggs i en eller flera högar. Detta måste inte nödvändigtvis vara inom det aktuella inventeringsområdet. Genom kontakt med Stockholm stad och/eller Länsstyrelsen i Stockholms län skulle faunadepå kunna skapas i ett annat naturområde som de finner lämpligt.
- Plantera, förutom tall, bärande och blommande träd inom inventeringsområdet. Det kan vara träd som rönn, hagtorn (inhemska arter), oxel, hägg och sälg.

Restaurera

- Veteranisera en del av de tallar som står kvar genom olika typer av skador. Detta påskyndar processen att skapa håligheter och döda stamdelar och grenar, vilket gynnar insekter, svampar, lavar och därigenom även fåglar och fladdermöss.
- Sätt upp mulmholkar på flera ekar inom men även utanför området. Det är holkar som ska efterlikna den mulm som bildas i stammen på gamla ekar som utgör livsutrymme för många insekter och andra ryggradslösa djur. Det är lämpligt att diskutera med kommunekolog och Länsstyrelsen var det kan vara lämpligt.
- Sätt upp fågel- och fladdermusholkar på lämpliga ställen. Konsultera kommunekolog/Länsstyrelsen var dessa bäst sätts upp.

Övrig åtgärd

- Anlägg ängar som endast behöver slå en gång om året istället för gräsmattor. Det slagna materialet måste föras från platsen. Anläggning av ängar gynnar många insekter, vilket i sin tur gynnar andra djur som äter insekter. Denna åtgärd är inte en del av skadelindringshierarkin i detta projekt eftersom äng inte är en naturmiljö som tas i anspråk av det aktuella projektet. Ängar är dock en naturtyp med hög artrikedom, och som går att anlägga relativt enkelt i urbana miljöer. Därför är det en åtgärd som Stockholm stad skulle kunna göra generellt för att gynna biologisk mångfald.

Samlad bedömning

Inventeringsområdet utgör idag små grönområden inom Hammarbyhöjden som annars domineras av flerbostadshus. Naturen inom inventeringsområdet präglas av hållmark. Norr om Sparrmansvägen dominerar tall, men det finns också en hel del ekar, varav vissa är krattekar, inom området. Längs sydvästra kanten av området löper även en mindre brant. Söder om Sparrmansvägen omfattar inventeringsområdet en stor håll med glest trädskikt. Längs kanten på hållmarken finns en blandskog av främst tall och ek.

De båda naturvärdesobjekten med naturvärde klass 3, påtagligt naturvärde, hyser främst naturvärden knutna till tall och ek. Delar av området är utpekade som viktigt för tallvärden i Länsstyrelsens kartunderlag för grön infrastruktur. Det är ont om död ved inom objekten, men det finns en del stående döda träd, tallar och aspar och någon enstaka sälg. En högstubbe av ek är framträdande och står nära Sparrmansvägen i naturvärdesobjektet A. Dessa större döda träd utgör värdeelement inom objektet. Enstaka gamla tallar finns på hållmarkerna i naturvärdesobjekten. Det finns inga klass 1 – *Särskilt skyddsvärda träd* inom det inventerade området.

Planerna för byggnation av flerbostadshus kommer påverka naturvärden både norr och söder om Sparrmansvägen. Tall- och ekvärden kommer försvinna där. Det är svårt att ersätta trädvärden eftersom det tar lång tid att återfå naturvärden om nya tallar planteras. Det tar 100 – 200 år att återfå grova, gamla träd med håligheter. För ekar tar det ofta ännu längre tid. Åtgärder som kan göras är att:

- Veteranisera en del av de tallar som blir kvar, vilket påskyndar processen att skapa håligheter och döda gren- och stamdelar.
- Plantera nya tallar.
- Stammarna från de träd som tas ner läggs som faunadepå i lämpliga naturområden.
- Plantera blommande och/eller bärande träd och buskar som till exempel rönn, oxel, hagtorn (inhemska arter), hägg, sälg.
- Sätt upp mulmholkar samt fågel- och fladdermusholkar.
- Skapa ängar istället för gräsmattor.

Områdena kan utgöra reproduktionslokal för vissa vanligare fågelarter. För att kunna göra en helhetsbedömning av de eventuella kumulativa effekter byggnationen

tillsammans med exploatering av andra naturområden i Stockholms stad med omnejd kommer kunna ha på lokala fågelpopulationer som nyttjar det aktuella området, är det lämpligt att genomföra en fågelinventering och en artskyddsutredning. Vid eventuell påverkan av träd kan det vara lämpligt att anlita en arborist för att få råd om hur träden skyddas och möjlighet till bevarande. Det kan också vara lämpligt att genomföra en utredning om skydds- och grönkompensationsåtgärder.

Källor

Litteratur

Artdatabanken, SLU. 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020.

Ekologigruppen 2021. Sjöstadshöjden spridningsanalys. Ekologiska samband för barr- och ädellövsarter i södra Stockholm. Rapport, Dnr 2016-13579. Stockholms stad.

Ekologigruppen 2022. Sparrmansvägen, översiktlig förstudie ekologi och träd.

Naturvårdsverket 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000.

Nitare, J. & Skogsstyrelsen 2019. Skyddsvärd skog - Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens Förlag.

SIS Swedish Standards Institute 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Svensk standard SS 199000:2014.

SIS Swedish Standards Institute 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Komplement till SS 199000. Teknisk rapport SIS-TR 199001:2014.

Övrig geografisk information

ArtDatabanken 2022. Uppgifter om artförekomster, inklusive sekretessbelagda fynd, har erhållits från ArtDatabanken 2022-10-18.

Artportalen 202. Kompletterande uppgifter om artförekomster (exklusive sekretessbelagda fynd). <https://artportalen.se> Hämtat 2022-09-06.

Lantmäteriet 2022. Historiska ortofoton Visning (referensår 1949). <https://www.lantmateriet.se/sv/Kartor-och-geografisk-information/geodataprodukter/produktlista/historiska-ortofoton-visning/> Hämtat 2022-09-06.

Naturvårdsverket 2020. Våtmarksinventeringen (VMI), Stockholms län daterat 2020-05-26 <https://miljodataportalen.naturvardsverket.se/miljodataportalen/> Hämtat 2022-09-06.

Naturvårdsverket 2022a. Natura 2000-områden.

<https://miljodataportalen.naturvardsverket.se/miljodataportalen/> Hämtat 2022-09-06.

Naturvårdsverket 2022. Naturreservat.

<https://miljodataportalen.naturvardsverket.se/miljodataportalen/> Hämtat 2022-09-06.

Naturvårdsverket 2022c. Skyddsvärda statliga skogar.

<https://miljodataportalen.naturvardsverket.se/miljodataportalen/> Hämtat 2022-09-06.

Naturvårdsverket 2022d. Naturvårdsavtal.

<https://miljodataportalen.naturvardsverket.se/miljodataportalen/> Hämtat 2022-09-06.

Skogsstyrelsen 2022. Nyckelbiotoper.

<https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/nerladdning-av-geodata/> Hämtat 2022-09-06.

Skogsstyrelsen 2022. Nyckelbiotoper storskogsbruket.

<https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/nerladdning-av-geodata/> Hämtat 2022-09-06.

Skogsstyrelsen 2021. Sumpskogar.

<https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/nerladdning-av-geodata/> Hämtat 2022-09-06.

Bilaga 1

Naturvärdesobjekt

1) Hällmarkstallskog

Naturvärdesklass: 3

Naturtyp: Skog och träd, boreal skog

Dominerande biotop: Taiga, men uppfyller inte kriterier för Natura 2000-naturtyp.

Undertyp: hällmarkstallskog 80%. Hällmarkstallskog med ädellövinslag 20%

Skyddade arter: Ingen förekomst

Beskrivning: Objektet utgörs av hällmarkstallskog med inslag av främst ek på sydvästra sidan av hällen (figur 8). Det finns gott om tallar som är över 100 år gamla och flera som bedöms vara över 150 år. På hällmarken växer flera senvuxna, klena ekar och några yngre ekar som är viktiga framtidsträd och som kommer att bidra med naturvärden på sikt. I trädskiktet finns också ung asp, enstaka unga oxlar och skogsalmar samt rönn, lönn, körsbär och en äldre samling enar uppe på hällmarken. Objektet är flerskiktat och luckigt. I buskskiktet finns gott om den invasiva busken spärroxbär. Fältskiktet är torrt till friskt. Både fårsvingel och kruståtel är vanliga på hällmarken. Även hundäxing, skogstjärnblomma, bergör, ärenpris, rosor och måbär. Det är mycket sparsamt med död ved i objektet förutom en mycket framträdande, skapad högstubbe av ek. Det finns också en äldre nydöd tall och flera klena nydöda tallar. Buller är en påtaglig ljudförorening i objektet.

Figur 8. Häll med talldominerad skog inom naturvärdesobjekt 1.

Motivering av naturvärdesklassningen

Precisering av bedömningsgrunder för biotopvärde:

Biotopkvalitet: Det finns ett antal äldre tallar och nästan gamla tallar men endast sparsamt med död ved och hålträd. Det finns dock lite lågor av klen dimension, en nydöd äldre tall och flera nydöda unga tallar. Det finns också en högstubbe av ek och flera senvuxna ekar.

Sällsynthet och hot: Förekomst av biotop som är regionalt sällsynt.

Sammanlagd bedömning biotopvärde: Området har ett visst biotopvärde vilket är kopplat till ett flertal gamla och nästan gamla tallar, en högstubbe av ek, en nydöd tall och enstaka vedblotta på tall.

Precisering av bedömningsgrunder för artvärde:

Inga skyddade arter hittades i området.

Rödlistade: Flera unga skogsalmar^{CR} finns i objektet. Skogsalm är akut hotad som art på grund av almsjukan.

Naturvårdsarter: Ärenpris växer i sluttning som vetter åt sydväst och som får mycket solinstrålning. Den indikerar att området är luckigt och öppet och inte växer igen. Arten växer ofta i brynmiljöer.

Artrikedom: Området är inte artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden av samma biotop i regionen eller Sverige.

Sammanlagd bedömning artvärde: Objektet har ett visst artvärde eftersom det växer flera unga skogsalmar i området.

Sammanlagda bedömningen av naturvärdesklass

Den sammanlagda bedömningen är att ett påtagligt biotopvärde tillsammans med ett visst artvärde ger naturvärdesobjektet ett påtagligt naturvärde.

2) Parkmiljö med tallar

Naturvärdesklass: 4

Naturtyp: Park och trädgård

Dominerande biotop: Park (100 %)

Skyddade arter: Ingen förekomst

Beskrivning: Objektet utgörs av en liten gräsyta med 5 äldre tallar, varav 2 bedöms vara över 150 år och de andra tre över 100 år (figur 9). Ytterligare tre unga tallar växer inom ytan. Trädsiktet är därför mycket luckigt. Markskiktet är friskt och består av regelbundet klippt gräs. Ärenpris växer sporadiskt i gräset. Objektet är bullerpåverkat.

Motivering av naturvärdesklassningen

Precisering av bedömningsgrunder för biotopvärde:

Biotopkvalitet: Enstaka äldre tallar, en med stamskada och en annan tall med torr topp ger objektet enstaka biotopkvaliteter.

Sällsynthet och hot: Förekomst av biotop som är regionalt sällsynt.

Sammanlagd bedömning biotopvärde: Området har ett visst biotopvärde bestående av gamla tallar där en har blottad ved och en annan har en död topp.

Precisering av bedömningsgrunder för artvärde:

Inga rödlistade eller skyddade arter hittades i området.

Naturvårdsarter: Ärenpris växer rikligt i gräsmattan, vilket visar att objektet är öppet med bra solinstrålning.

Artrikedom: Området är inte artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden av samma biotop i regionen eller Sverige.

Sammanlagd bedömning artvärde: Artvärdet bedöms som obetydligt eftersom ärenpris har ett ringa indikatorvärde.

Sammanlagda bedömningen av naturvärdesklass

Den sammanlagda bedömningen är att ett visst biotopvärde tillsammans med ett obetydligt artvärde ger naturvärdesobjektet ett visst naturvärde.

Figur 9. Klippt gräsmatta med lite äldre tallar utgör naturvärdesobjekt 2.

3) Litet bestånd blandskog

Naturvärdesklass: 3

Naturtyp: Skog och träd, boreal skog

Dominerande biotop: Taiga (100 %), men uppfyller inte kriterier för Natura 2000-naturtyp

Skyddade arter: Ingen förekomst

Beskrivning: Objektet består av en öppen hållmark med gles trädäckning (figur 10). På sluttningen vid kanten av hållmarken runt om objektet, förutom på östra sidan växer en tät blandskog där tall och ek dominerar. Längs östra kanten av objektet finns bebyggelse och anlagda park- och trädgårdsmiljöer. Cirka 50 % av objektet utgörs av hållmark med ytterst sparsam trädäckning och resterande del utgörs av blandskogen. Inom området växer förutom tall och ek, även enstaka skogsalm^{CR}, oxel, varav en är grov med 0,48 meters diameter i brösthöjd, aspar, lönn, rönn, hägg och vildapel. Flera tallar är över 100 år, enstaka bedöms vara över 150 år. Det är brist på död ved, men det finns enstaka döda, stående aspar, tallar och en sälg. I buskskiktet växer rosor, hägg, asp, rundhagtorn och gullregn. Den invasiva busken spärroxbär växer på hållmarken. Markskiktet är torrt till friskt. På hållmarken växer kärleksört, gråfibbla, äkta johannesört, ärenpris, kungsljus, fårsvingel, hundäxing och hönsarv. Lundgröe växer i blandskogen. I övrigt är fält- och bottenskikt ytterst sparsamt i blandskogen där trädskiktet är utvecklat. På södra sidan av hållmarken, långt ner i sluttningen växer flera förvildade trädgårdsväxter som *Bergenia* och *Kaukasiskt fetblad*.

Figur 10. Naturvärdesobjekt 3, söder om Sparrmansvägen utgörs av en stor håll med mycket glest trädskikt. På sluttningen nedanför, vid kanten av hållen, växer en tät blandskog, dominerad av ek och tall.

Motivering av naturvärdesklassningen

Precisering av bedömningsgrunder för biotopvärde:

Biotopkvalitet: Enstaka biotopkvaliteter med ekar som bedöms vara över 150 år, en grov oxel och enstaka döda stående träd.

Sällsynthet och hot: Förekomst av biotop som är regionalt sällsynt.

Sammanlagd bedömning biotopvärde: Objektet har ett påtagligt biotopvärde med enstaka gamla ekar, en grov oxel och enstaka döda träd.

Precisering av bedömningsgrunder för artvärde:

Inga skyddade arter hittades i objektet.

Rödlistad art: Korallticka^{NT}. Korallticken växer främst på eller vid basen av gamla ekar, men kan också växa längre ifrån vid en i marken dold ekrot. I objektet växte den precis vid den gamla, grova oxeln. Eftersom det fanns gott om ekar i området kan det

finnas en dold rot av ek i marken eller så kan den möjligen leva på oxel. I andra europeiska länder är det känt att den även lever med andra lövträd.

Naturvårdsarter: Äkta johannesört, gråfibbla, ärenpris, kungsljus visar på att det är öppet och inte särskilt näringsrikt. Dessa arter växte på hällmarken.

Artrikedom: Området är genom naturvårdsarterna lite artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden av samma biotop i regionen eller Sverige.

Sammanlagd bedömning artvärde: Artvärdet bedöms som visst.

Sammanlagda bedömningen av naturvärdesklass

Den sammanlagda bedömningen är att ett påtagligt biotopvärde tillsammans med ett visst artvärde ger naturvärdesobjektet ett påtagligt naturvärde.